

Şiddete Maruz Kalan Kadınların Yaşam Doyumları ve Sosyal Destek Algılarının Değerlendirilmesi

Evaluation of Life Satisfaction and Social Support Perceptions of Women Exposed to Violence

Elif Güzide Emirza^{*1} & Naile Bilgili²

¹Arş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Samsun, Türkiye

²Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara, Türkiye

* Corresponding author: guzzide@hotmail.com

Geliş Tarihi / Received: 28.02.2023
Kabul Tarihi / Accepted: 21.03.2023

Araştırma Makalesi/Research Article
DOI: 10.5281/zenodo.7771622

ÖZET

Araştırma, şiddete uğramış kadın konukevinde kalan kadınların yaşam doyumları ve sosyal destek algılarını değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Tanımlayıcı tipte olan çalışmanın örneklemini, Türkiye’de bir ilde bulunan iki kadın konukevinde kalan şiddete uğramış 84 kadın oluşturmaktadır. Veriler “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Yaşam Doyum Ölçeği” ve “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Mann-Whitney U testi, Kruskal Wallis testi ve Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların yaş ortalamasının 21,05±9,25 olduğu belirlenmiştir. Kadınların %60,7’sinin evli, %94,0’ünün çalışmıyor ve %60,7’sinin ekonomik durumunun kötü olduğu saptanmıştır. Kadınların %76,2’si geçmişte şiddete maruz kaldığını, %100’ü de yakın zamanda şiddet gördüğünü belirtmiştir. %53,6’sının eşinden şiddet gördüğü, %25,0’inin psikolojik, fiziksel ve ekonomik şiddeti bir arada yaşadığı ortaya çıkmıştır. Kadınların Yaşam Doyum Ölçeği (YDÖ) toplam puan ortalaması 7,02±2,67, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ) toplam puan ortalaması 25,88±11,02 olarak bulunmuştur. YDÖ ve ÇBASDÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Kadınların şiddete maruz kaldığı kişiler ile ÇBASDÖ arkadaş alt boyut puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir (p<0,05).

Şiddete maruz kalan kadınların yaşam doyumu ve sosyal destek algılarının düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Sosyal destek algısını arttırmanın kadınların yaşam doyumunu da arttırdığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda kadınların sosyal destek kaynaklarını ortaya çıkarmak yaşamdan memnuniyetlerini arttırma noktasında önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, şiddet, kadın konukevi, yaşam doyumu, sosyal destek algısı

ABSTRACT

The research was conducted to evaluate the perceptions of life satisfaction and social support of sheltered battered women.

The sample of the descriptive study consists of 84 women who have suffered violence in two women shelter in a province in Turkey. The data were collected using the “Introductory Information Form”, “Life Satisfaction Scale” and “Multidimensional Perceived Social Support Scale”. Descriptive statistics, Mann-Whitney U test, Kruskal Wallis test and Pearson correlation analysis were used in the evaluation of the data.

The average age of the women participating in the study was 21.05 ± 9.25. 60.7 % of women are married, 94.0 % do not work, and 60.7 % have been found to have poor economic situation. 76.2 % of women stated that they have been subjected to violence in the past and 100 % have recently been

subjected to violence. It was revealed that 53.6 %had violence from his wife and 25.0 % experienced psychological, physical and economic violence together. Women's Life Satisfaction Scale (LSS) total average score was 7.02 ± 2.67 and the total score of the Multidimensional Perceived Social Support Scale (MPSSS) was 25.88 ± 11.02 . It was found that there was a positive significant relationship between LSS and MPSSS score. It has been determined that there was a significant difference between the average of women whom women are exposed to violence and the average of the sub -dimension score of the MPSSS ($p < 0.05$).

It has been concluded that the life satisfaction and social support perceptions of women exposed to violence are low. It has been found that increasing the perception of social support increases the life satisfaction of women. In this respect, revealing women's social support resources is important to increase their satisfaction with life.

Keywords: Woman, violence, women's shelter, life satisfaction, social support perception

1. GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet evrensel olmakla birlikte yaş, din, dil, ırk ayrımı olmaksızın tüm çağlar boyunca kadınların maruz kaldığı toplumsal cinsiyete dayalı bir eylemdir. Dünyada ve ülkemizde giderek yaygınlaşmakta olan kadına şiddet ciddi bir halk sağlığı sorunu, farklı biçim ve niteliklerle kendini gösteren toplumsal bir olgudur. Kadınlar en fazla aile içi ya da ilişki içinde oldukları erkekler (partner şiddeti) tarafından uygulanan şiddete maruz kalmakta ve yıkıcı etkiler yaşamaktadır (Barut ve ark., 2022; Dünya Sağlık Örgütü, 2013). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yayınlanan küresel tahminler, dünya çapında yaklaşık her üç kadından birinin hayatlarının bir noktasında yakın bir partner tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldığını göstermektedir (Santos ve ark., 2022; Dünya Sağlık Örgütü, 2018).

Şiddete maruz kalan kadınlarda yaşadıkları şiddetin travmatik etkileri nedeniyle ciddi bilişsel, duygusal ve sosyal bozulmalar görülebilmektedir. Fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik olmak üzere şiddetin her türlü kadında ruhsal bozukluklara neden olabilmektedir. Yakın partner şiddetine maruz kalan kadınlarla ilgili yapılan bir çalışmada kadınların yaklaşık %30'u günlük işlevselliklerinde önemli düzeyde sorun yaşadığını ifade etmiştir (Black ve ark., 2011). Bu nedenle şiddet yaşamının, kurbanın fiziksel ve zihinsel sağlığı üzerinde ciddi sonuçları olan bir ilişkisi bulunmaktadır (Hui, Constantino, 2021).

Sosyal adalet, insan hakları ve halk sağlığı yönüyle büyük bir sorun olan kadına yönelik şiddet duygusal desteğin yetersizliği sebebiyle de yaşam memnuniyetini azaltmakta ve zihinsel işlevsellikte bozulmaya neden olmaktadır. Şiddete maruziyet sonrası fiziksel yaralar iyileştikten sonra bile zihinsel olarak tam anlamıyla bir iyileşmeden söz etmek zordur. Bu durum yaşam boyu birçok fiziksel ve psikolojik sorunları da beraberinde getirmektedir. Yaşanılan bu travmatik durum sonrasında travmanın iyileşmesi de sancılı bir büyüme sürecini gerektirmekle birlikte bu durum da yaşam memnuniyetini azaltmaktadır (Saakvitne ve ark., 1998). Yaşamdan doyum alabilmek insan için duygusal ve psikolojik olarak son derecede önemlidir. Şiddet yaşantısına maruz kalmakta bireylerde travma oluşturduğundan fiziksel, zihinsel ve psikolojik yaraların iyileşmesi için uzun bir süreç gerekebilir. Tüm bu iyileşme süreci de bireyleri yıpratmakla birlikte bazı dönemlerde yaşama isteğini azaltmakta ve yaşam memnuniyetini düşürmektedir. Şiddete maruz kalan kadınlarda da bu durum çok sık görülmektedir (Feder ve ark., 2019). Kadın konukevlerinde kalan 92 kadınla yapılan bir araştırma sonucuna göre, kadınların %37'si yaşamdan doyum alamadıklarını, amaçlarının kalmadığını ve bu nedenle intihar girişimde bulduklarını belirtmişlerdir (Emirza, 2018). Kadına yönelik şiddetin duygusal destek ve yaşam doyumundaki etkileriyle mücadele edebilmek için psikolojik dayanıklılığı arttırmak gerekmektedir. Psikolojik dayanıklılığın biyodavranışsal özelliklerini geliştirmek kadınlarda bir amaç duygusu oluşturabilmekte ve böylece zihinsel sağlığı ve büyümeyi iyileştirebilmektedir. Bu doğrultuda travmatik olaylar yaşayan bireylere yönelik yapılmış olan çeşitli araştırma bulguları bazı bireylerin travma sonrası hayata yeniden

bağlanabileceğini ve sağlıklı ilişkiler geliştirebileceğini göstermektedir (Emezue, Bloom, 2021; Ford-Gilboe ve ark., 2017; Linley, 2004). Bu iyileşmede direnç yenilenebileceğinden, şiddet mağduru bireylerde kontrol duygusunu, başa çıkma becerilerini ve sosyal desteği geliştirmenin dayanıklılığı arttırabileceği ve şiddetin neden olduğu tehdit edici ve travmatik etkileri azaltabileceği önerilmektedir. Sosyal destek, güvenlik planlaması ve teknoloji tabanlı müdahaleler ile psikolojik dayanıklılık programlarının şiddet yaşayan kadınlarda meydana gelen olumsuz sonuçları önemli ölçüde hafifletebileceği sonucuna varılmaktadır (Hui, Constantino, 2021).

Kadına yönelik şiddet ile ilgili olarak yapılan farklı araştırma bulguları da, şiddete uğramış bazı kadınların travmatik durum yaşamalarına rağmen sosyal hayata uyum sağlamakta güçlük yaşamadıklarını, olumlu düşünebildiklerini, duygusal ve sosyal iyileşme gösterebildiklerini ortaya koymaktadır. Bu kanıtlar, kadınların sosyal ve duygusal desteklerinin olduğunu ve bu sebeple sosyal desteğin zihinsel ve davranışsal olarak iyileşmeyi de desteklediğini göstermektedir (Hirai ve ark, 2020; Campbell ve ark., 2002). Var olan gerçek ile birlikte algılanan destek, travmaya maruz kalan mağdurlarda Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) gelişimine karşı bir tampon görevi görebilmektedir. Şiddet mağduru kadınların psikolojik durumunun, travma sonrası durumlarda kritik bir öneme sahip olduğu yapılan bazı nitel çalışmalarla da kanıtlanmıştır (Hui, Constantino, 2021; Hirai ve ark., 2020; Black ve ark., 2011). Yine de şiddet mağduru kadınlara yönelik yapılan sosyal destek, yaşam doyumu ve şiddetin sağlık sonuçlarını karşılaştıran temsili çalışmalar yeterli düzeyde değildir. Bu nedenle şiddete uğrayan kadınların ruhsal durumlarını değerlendirmek, etkili müdahale yöntemlerini uygulayabilmek ve tedavi protokolleri geliştirebilmek için etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak son derece büyük önem taşımaktadır (Pigeon ve ark., 2011).

2. MATERYAL ve YÖNTEM

Bu araştırma şiddete maruziyeti nedeniyle kadın konukevinde kalan kadınların yaşam doyumlarını ve sosyal destek algılarını değerlendirmek amacıyla tanımlayıcı tipte yapılmıştır.

Araştırmanın Yeri ve Özellikleri

Araştırma Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Türkiye'nin bir ilinde bulunan iki kadın konukevinde Temmuz 2022 – Aralık 2022 tarihleri arasında yürütülmüştür. Çalışma grubunu bu konukevlerinde en az 15 gün kalmış olan, şiddete uğramış, Türkçe okuma-yazma-anlama bilgisine sahip ve çalışmaya katılmayı kabul eden kadınlar oluşturmuştur. Veri toplama araçları, kadın konukevlerinde araştırmacı tarafından kadınlarla yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın örnekleme kolay örnekleme yöntemidir. Kadın konukevlerinden biri ilk kabul birimi olarak işlev gördüğünden bu süreçte bir gün kalıp sonrasında konaklamaya devam etmek istemeyen ve konukevinden ayrılan kadınlar kadın konukevinde kalıyor olarak kabul edilmemektedir. Uygulamanın yapıldığı süreçte dahil edilme kriterlerini karşılayan kadın sayısı 112'dir. Bu kadınlar içerisinde 13'ü mesai saatleri içerisinde çalıştığı için, 9'u görüşme saatleri içerisinde izinli dışarıda olduğu için, 2'si işitme ve konuşma engelli olduğu için ve 4'ü görüşme yapma gününe kalmadan bir gün önce çıkış yaptığı için görüşülemedi. Sonuç olarak; 28 kadın ile görüşülemediğinden toplam 84 kadın araştırmanın çalışma örneklemini oluşturmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınlara yönelik yapılan benzer bir çalışma (Emirza, 2018) temel alınarak örnekleme sayısı belirlenmiştir. G*Power 3.1 programı kullanılarak yapılan güç analizi sonucunda; %95 güç, %5 hata payı ve $d=0,42$ etki büyüklüğü ile toplamda 63 örnekleme sayısı yeterli bulunmuştur. Ancak kayıpların da olabileceği düşünülerek %20 oranında eklemeye yapılmış olup çalışma örnekleme sayısı toplamda 76 kadın olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda araştırmaya alınan 84 kişinin çalışmayı temsil etme yeterliliğinin yüksek olduğu ve karşıladığı söylenebilir.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında, araştırmacılar tarafından oluşturulan “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Yaşam Doyum Ölçeği”, “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” kullanılmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür ve etnografik gözlem doğrultusunda oluşturulan Tanıtıcı Bilgi Formu’nda, kadınların sosyodemografik özelliklerini ve şiddete maruz kalma durumlarını belirlemek amacıyla 15 soru yer almaktadır (Barut ve ark., 2022; Hui, Constantino, 2021; Emirza, 2018).

Yaşam Doyum Ölçeği

Bu ölçek Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından bireylerin yaşamlarından aldıkları doyumunu belirlemek amacıyla geliştirilmiş olan bir ölçektir. Türkçeye uyarlama çalışması ilk olarak Köker (1991), sonrasında ise Durak ve ark. (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Durak ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmalarında üniversite öğrencilerinde 0,81, yaşlı bireylerde 0,89 ve cezaevi çalışanlarında 0,82 olarak bulunmuştur. Yaşam Doyum Ölçeği, 5 maddeden oluşmakta ve 7’li likert tipi (1= Kesinlikle katılmıyorum; 2= Katılmıyorum; 3= Biraz katılmıyorum; 4= Ne katılıyorum ne de katılmıyorum; 5= Çok az katılıyorum; 6= Katılıyorum; 7= Kesinlikle katılıyorum) bir ölçektir. Ölçeğin her bir maddesinden alınan puan değerleri 1-7 arasında puanlanmakta ve toplam puan 5-35 arasında elde edilmektedir. Ölçekten alınan puanların yüksek olması yaşam doyumunun arttığını, alınan puanların düşük olması yaşam doyumunun azaldığını göstermektedir. Ölçek değerlendirilmesinde; 30-35 puan: Aşırı memnun, 25-29 puan: Memnun, 20-24 puan: Nötr, 15-19 puan: Yaşam doyumu ortalamanın biraz altında, 10-14 puan: Memnun değil, 5-9 puan: Aşırı memnuniyetsiz olduğunu ifade etmektedir (Durak ve ark., 2010). Bu çalışmada Yaşam Doyum Ölçeği Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,80 olarak bulunmuştur.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Zimmet ve ark., (1988) tarafından geliştirilen bu ölçek üç farklı kaynaktan (aile, arkadaş ve özel bir insan) alınan sosyal desteğin yeterliliğini öznel olarak değerlendiren bir ölçektir. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Eker ve Akar (1995) tarafından yapılmıştır. Toplamda 12 madde bulunan ölçeğin her alt boyutu 4 maddeden oluşan 3 alt boyutu vardır. Bu alt boyutlar; aile (3., 4., 8., 11. maddeler) , arkadaş (6., 7., 9., 12. maddeler) ve özel bir insan (1., 2., 5., 10. maddeler) dir. Ölçek alt boyutlarının toplam puanları ve tüm ölçek toplam puanı hesaplanmaktadır. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucuna göre ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ölçeğin toplam puanında 0.89, aile alt boyutunda 0.85, özel bir insan alt boyutunda 0.92, arkadaş alt boyutunda 0.88, olarak belirlenmiştir. Her madde 7’li likert tipi olarak derecelendirilmiştir. Ölçekten en yüksek 84 puan en düşük 12 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin yüksek olduğu anlamına gelmektedir (Eker ve ark., 2001). Bu çalışmada Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,81 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanmasına Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu onayı (E-77082166-604.01.02-514172) ve kurum izni alındıktan sonra başlanmıştır. Örneklemeye alınan kadınlara da çalışma ile ilgili gerekli bilgiler verilip, gönüllü onamları alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS 23.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Değişkenlerin normallik dağılımları Kolmogorow Smirnow/Shapiro Wilk testleri ile değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı özelliklerin analizinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Ölçek puanlarının değerlendirilmesinde normal dağılım göstermeyen değişkenler için Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Ölçek puanları arasındaki ilişkinin incelenmesinde Spearman Korelasyon analizi yapılmıştır. İstatistiksel anlamlı farklılık $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

3. BULGU ve TARTIŞMALAR

Tablo 1. Kadınların tanıtıcı özellikleri (n=84)

Eğitim durumu	n	%	Çalışma durumu	n	%
Okur-yazar değil	6	7,1	Çalışıyorum	5	6,0
Okur-yazar	6	7,1	Çalışmıyorum	79	94,0
İlköğretim	58	69,0			
Lise	11	13,1			
Ön lisans/lisans	2	2,4			
Lisansüstü	1	1,2			
Mesleği	n	%	Ekonomik durumu	n	%
Ev hanımı	65	77,4	İyi	5	6,0
Serbest meslek	4	4,8	Orta	28	33,3
İşçi/çiftçi	8	9,5	Kötü	51	60,7
Öğrenci	1	1,2			
Memur	4	4,8			
Emekli	2	2,4			
Medeni durumu	n	%	Eş/eski eş çalışma durumu	n	%
Evli	51	60,7	Çalışıyor	52	61,9
Bekar/boşanmış	33	39,3	Çalışmıyor	21	25,0
			Eş/eski eş yok	11	13,1
Eş/eski eş mesleği	n	%	Ort.±ss	Min-max	
İşçi	14	16,7	Yaş	21,05±9,25	18-59
Çiftçi	17	20,2	Evlilik yaşı	24,51±6,75	12-42
Emekli	6	7,1	Evlilik süresi	9,29±8,42	1-40
Serbest meslek	28	33,3	Çocuk sayısı	2,07±1,15	1-7
Aşçı	2	2,4			
Eş/eski eş yok	11	13,1			
Çalışmıyor	6	7,1			
Çocuğu var mı?	n	%	Geçmişte şiddet uygulandı mı?	n	%
Evet	63	75,0	Evet	64	76,2
Hayır	21	25,0	Hayır	20	23,8
Uygulandıysa kim tarafından?	n	%	Yakın zamanda şiddet uygulandı mı?	n	%
Anne	5	6,0	Evet	84	100,0
Baba	12	14,3	Hayır	0	0
Anne-baba	15	17,9	Kim tarafından?	n	%
Anne-kardeş	3	3,6	Anne	5	6,0
Baba-kardeş	5	6,0	Baba	6	7,1
Anne-baba-kardeş	5	6,0	Anne-baba	10	11,9
Ağabey/kardeş	13	15,5	Eş	45	53,6
Akraba	5	6,0	Eşi ve ailesi	7	8,3
Eski eş	11	13,1	Baba-kardeş	3	3,6
Uygulanmadı	9	10,7	Anne-baba-kardeş	3	3,6
			Kardeş	2	2,4
			Akraba	3	3,6
Hangi tür şiddet uygulandı?	n	%	Psikolojik şiddet sıklığı	n	%
Psikolojik	15	17,9	Her gün	53	63,1
Ekonomik	1	1,2	Haftada 3-4 defa	17	20,2
Psikolojik ve fiziksel	16	19,0	Ayda 8-10 defa	12	14,3
Psikolojik ve ekonomik	5	6,0	Uygulanmadı	2	2,4
Psikolojik, fiziksel ve cinsel	7	8,3			
Psikolojik, fiziksel ve ekonomik	21	25,0			
Psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik	19	22,6			
Fiziksel şiddet sıklığı	n	%	Cinsel şiddet sıklığı	n	%
Her gün	22	26,2	Haftada bir defa	5	6,0
Haftada 3-4 defa	10	11,9	Haftada 2-4 defa	5	6,0
Ayda 8-10 defa	17	20,2	Ayda bir defa	4	4,8
Ayda birkaç defa	9	10,7	Ayda 6-8 defa	6	7,1
Haftada bir defa	6	7,1	Uygulanmadı	64	76,2
Uygulanmadı	20	23,8			
Ekonomik şiddet sıklığı	n	%	Ort.±ss	Min-max	
Her gün	20	23,8	Kadın konukevinde kalma süresi	55,01±58,37	8-280
Haftada birkaç defa	13	15,5	Kadın konukevinde kalma sayısı	2,89±3,42	1-26
Ayda 8-10 defa	8	9,5			
Uygulanmadı	43	51,2			

Tablo 1.'de araştırmaya katılan şiddet mağduru kadınların tanıtıcı özellikleri verilmiştir. Kadınların yaş ortalaması $21,05 \pm 9,25$; % 7,1'i okur-yazar değil, % 7,1'i okur-yazar, % 69'u ilkokul /ortaokul mezunu, % 13,1'i lise mezunu, % 2,4'ü ön lisans/lisans mezunu ve %1,2'si lisansüstü mezunudur. Kadınların % 6'sı aylık gelir getiren bir işte çalışmakta, % 77,4'ü ev hanımı, % 9,5'i işçi/ifti, % 4,8'i serbest meslek, %4,8'i memur, %2,4'ü emekli ve %1,2'si öğrencidir. Kadınların % 60,7'sinin ekonomik durumu kötü, % 33,3'ünün ekonomik durumu orta, % 6'sının ekonomik durumu iyi olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan kadınların %60,7'si evli, evlilik yaş ortalaması $24,51 \pm 6,75$ ve evlilik süresi $9,29 \pm 8,42$ olarak bulunmuştur. Kadınların eş/eski eşlerinin %61,9'u çalışmakta; çalışanların da %33,3'ü serbest meslek, %20,2'si ifti, %16,7'si işçi, %71,1'i emekli ve %2,4'ü aşıdır. Kadınların %76,2'si geçmişte şiddete maruz kalmış olup; %17,9'u anne-baba, %15,5'i ağabey/kardeş, %14,3'ü baba ve %13,1'i eski eşinden şiddet görmüştür. Araştırmaya katılan kadınların %100'ü yakın zamanda şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. şiddete uğrayan kadınların %53,6'sı eşinden, %11,9'u anne-babasından, %8,3'ü eşi ve ailesinden, %7,1'i babasından, %3,6'sı anne-baba-kardeşinden, %3,6'sı baba-kardeşinden, %3,6'sı akrabasından ve %2,4'ü kardeşinden gördüğünü belirtmiştir. şiddet çeşitlerine yönelik bakıldığında, kadınların % 25'i psikolojik-fiziksel-ekonomik şiddeti bir arada, %22,6'sı psikolojik-fiziksel-cinsel-ekonomik şiddet bir arada, %19'u psikolojik ve fiziksel şiddeti bir arada, %17'si yalnızca psikolojik şiddet, %8,3'ü psikolojik-fiziksel-cinsel şiddeti bir arada %6'sı psikolojik ve ekonomik şiddeti ve %1,2'si yalnızca ekonomik şiddet yaşadığını söylemiştir. Fiziksel şiddet yaşayanların %26,2'si her gün maruz kaldığını, psikolojik şiddet yaşayanların %63,1'i her gün maruz kaldığını, cinsel şiddet yaşayanların %7,1'i ayda 6-8 defa maruz kaldığını, ekonomik şiddeti yaşayanların da 23,8'i her gün maruz kaldığını ifade etmişlerdir. Kadınların kadın konukevinde kalma süreleri ortalama $55,01 \pm 58,37$, kadın konukevinde kalma sayıları ise ortalama $2,89 \pm 3,42$ olarak belirlenmiştir.

Tablo 2. Kadınların Yaşam Doyum Ölçeği (YDÖ) ve çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ) Toplam ve Alt Boyut Puanları

	Ortalama	SS
Yaşam Doyum Ölçeği		
Toplam	7,02	2,67
Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Alt Boyutları		
Aile	9,46	6,61
Arkadaş	8,04	3,90
Özel İnsan	8,36	6,13
Toplam	25,88	11,02

Tablo 2'de kadınların YDÖ ve ÇBASDÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları verilmiştir. YDÖ toplam puan ortalaması $7,02 \pm 2,67$, ÇBASDÖ toplam puan ortalaması $25,88 \pm 11,02$ olarak bulunmuştur. ÇBASDÖ alt boyut puan ortalamalarından aile alt boyutunun $9,46 \pm 6,61$ puan ile en yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. YDÖ ve ÇBASDÖ Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	n	Ortalama	SS	p	r
Yaşam Doyumu	84	7,02	2,67	0,49	0,216*
Algılanan Sosyal Destek	84	25,88	11,02		

($p < 0,05$ düzeyinde anlamlı)

Tablo 3'te YDÖ ve ÇBASDÖ arpıklık ve basıklık değerleri ile birlikte varsayımları normal dağılım gösterdiği için pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuca göre kadınların

yaşam doyumları ve algıladıkları sosyal destek arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Kadınların YDÖ ve ÇBASDÖ Toplam Puan ve Alt Boyutlarının Şiddete Maruz Kaldığı Kişilere Göre Karşılaştırılması

YDÖ	Anne-baba		Eş		Akraba		Kardeş		Analiz Kruskal Wallis
	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	
Toplam	5,60	1,26	7,24	2,69	8,66	5,50	8,00	4,24	KW:5,23 p=0,73
ÇBASDÖ									
Aile	10,20	7,67	10,37	7,08	12,00	13,85	4,00	0,00	KW:7,80 p=0,45
Arkadaş	7,10	2,33	8,11	3,77	6,33	4,04	8,04	3,90	KW:18,57 p=0,17
Özel İnsan	8,10	6,45	7,20	4,86	12,00	10,58	6,00	2,82	KW:10,85 p=0,21
Toplam	25,4	9,99	25,68	10,70	30,33	13,57	14,00	2,82	KW:12,62 p=0,12

Tablo 4’te kadınlara şiddet uygulayan kişi değişkenine göre analiz sonuçları verilmiştir. Veriler normal dağılım göstermediği için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Bu test sonucuna göre, şiddet uygulayan kişi ile YDÖ toplam puan ve ÇBASDÖ toplam puan ile aile ve özel insan alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Aynı değişkenin ÇBASDÖ arkadaş alt boyut puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Değişken içerisinde yer alan kategorilerden hangisi ile anlamlı bir fark olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U testi yapılmış olup, bu test sonucuna göre eş ile ÇBASDÖ arkadaş alt boyutu arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 5. Kadınların YDÖ ve ÇBASDÖ Toplam Puan ve Alt Boyutlarının Fiziksel Şiddet Sıklığına Göre Karşılaştırılması

YDÖ	Her gün		Ayda 8-10 defa		Haftada 1 defa		Ayda birkaç defa		Analiz Kruskal Wallis
	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	
Toplam	6,54	1,84	6,88	2,39	6,33	1,96	7,66	2,82	KW:1,36 p=0,92
ÇBASDÖ									
Aile	9,54	5,98	8,50	6,68	6,16	2,63	6,88	2,97	KW:3,66 p=0,59
Arkadaş	8,77	4,43	8,94	4,14	6,16	2,40	8,44	4,03	KW:4,03 p=0,54
Özel İnsan	9,36	6,55	5,76	3,92	9,50	5,99	10,00	6,10	KW:12,06 p=0,34
Toplam	6,54	1,84	27,00	10,19	21,83	10,36	25,33	9,47	KW:3,37 p=0,64

Tablo 5’te fiziksel şiddete maruz kalma sıklığı değişkenine göre analiz sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre, fiziksel şiddete maruz kalma sıklığı ile ÇBASDÖ özel insan alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuşken ($p<0,05$); YDÖ toplam ile ÇBASDÖ toplam, aile ve arkadaş alt boyutları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Normal dağılım göstermeyen bu karşılaştırma sonucunun analizi için nonparametrik test olan Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Ancak

değişkenin kategorileri arasındaki karşılaştırmada hangi kategorinin anlamlı olduğunu belirlemek için Bonferroni düzeltmesi yapılmış olup; bu düzeltme sonucuna göre, fiziksel şiddete maruz kalma sıklığı ile ÇBASDÖ özel insan alt boyutu ve değişkenin alt kategorileri arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($\alpha > 0,003$).

Şiddete maruz kalan kadınların yaşam doyumları ve algılanan sosyal destek düzeylerinin incelendiği bu çalışmada kadınların çoğunun yaşam doyumunun aşırı memnuniyetsiz bir kısmının ise memnuniyetsiz olduğu görülmektedir. Kadınların sosyal destek algılarına bakıldığında ise, genelinin aile, arkadaş ve yaşamlarındaki özel bir insanın sosyal desteğinin yetersiz olduğu sonucuna varılmaktadır. Aynı zamanda şiddete maruz kalan kadınların algıladıkları sosyal desteğin artmasıyla birlikte yaşam doyumlarının da arttığına yönelik düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Literatürde şiddete maruz kalan kadınların yaşam doyumları ve sosyal destek algılarına yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda çalışmamızda ortaya çıkan bu bulgu şiddet öyküsü olan kadınların gerek ailelerinden gerek arkadaşlarından gerekse yaşamındaki özel bir insandan almış oldukları destek şiddet yaşantısına rağmen yaşam doyumlarını arttırmada olumlu bir etki göstermektedir. Polatçı (2015)'nin yapmış olduğu bir çalışma sonucuna göre, bireylerin sosyal destek algıları ile yaşam doyumları arasında yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda Toprak (2018)'in zihinsel engelli ve üstün yetenekli çocuğa sahip ailelerin yaşam doyumları ve sosyal destek algılarına yönelik yapmış oldukları başka bir çalışma sonucu da ailelerin sosyal desteklerinin artmasının yaşam doyumlarını da arttırdığı sonucuna varılmıştır. Bu yönüyle çalışmamız diğer çalışmalarla da paralellik göstermektedir.

Araştırmada şiddete maruz kalan kadınların YDÖ ve ÇBASDÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları ile yaş, eğitim düzeyi, ekonomik ve medeni durumu, çalışma durumu, evlilik yaşı, süresi, çocuk sayısı, geçmişte şiddete maruz kalma durumu, kadın konukevinde kalma sayısı ve süresi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Sosyal destek algısına yönelik yapılan bazı çalışmalarda da benzer bulgular görülmektedir (Aydöner, 2018; Kocot, Goodman, 2003; Humphreys ve ark., 2001). Çalışmamızda kadınların şiddete maruz kaldığı kişiler ile ÇBASDÖ arkadaş alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Özellikle eşi tarafından şiddete maruz kalmanın arkadaş desteğine ihtiyacı arttırdığı, kadınlarına anne-baba ve kardeşleriyle, akrabalarıyla ya da özel bir insanla bu durumu paylaşmakta zorlandığı, arkadaşlarına yaşadıkları şiddeti anlatmanın daha kolay olması sebebiyle böyle bir sonuca varıldığı söylenebilir. Aydöner (2018)'in 230 çalışma ve kontrol gruplu kadın ile sosyal destek algıları, psikolojik dayanıklılık ve depresyon düzeylerini belirlemeye yönelik yapmış olduğu araştırma sonucuna göre, eş şiddetine maruz kalmanın özel bir insanın desteğine yönelik algısı ile aile yakınından şiddet görmenin aile ve arkadaş desteğine yönelik algısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda aynı çalışmada fiziksel/cinsel şiddete maruz kalma ile ÇBASDÖ arkadaş alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızda şiddet türü ve YDÖ ve ÇBASDÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Hui ve Constantino (2021)'nin yapmış olduğu çalışmada da kadınların şiddet türü ve sıklığı ve sosyodemografik değişkenleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Bu durumun kadınların şiddetin türünü tanımlamakta zorlanması ve kadın konukevinde kalan kadınların şiddet durumlarını yardım alamayacaklarına yönelik olumsuz inançlarından dolayı çevresindekilere anlatmakta isteksiz olmaları, utanmaları ya da suçluluk duymaları sebebiyle ilgili olabileceği düşünülebilir. Aynı zamanda çaresiz durumda olan barınma ihtiyacı olan ve bu sebeplerle kadın konukevinden başka korunabilecekleri yer olmayan kadınlarda şiddetin türü ve sosyodemografik durumu yaşamdan doyumunu arttırıcı ya da azaltıcı bir faktör olmamaktadır. Her türlü şiddete çeşitli yakınları tarafından maruz kalan bu kadınların yaşam memnuniyetlerinin düşük olmasını şiddetin türü ya da yakınlık derecesi etkilememekte yalnızca maruz kalması bile yaşam doyumunu azaltmada en önemli sebep olarak görülmektedir.

Thoits (2021) sosyal desteği, kişinin aile üyeleri, arkadaşları, akrabaları, komşuları gibi çevresinde yer alan önemli kişiler tarafından yapılan sosyal ve psikolojik yönden yardım sağlanması olarak ifade etmektedir. Kadının maruz kaldığı şiddetin olumsuz etkileri ile baş edebilmesi, yaşama

isteğinin ve memnuniyetinin artırılması, sosyal desteğin fazla olmasıyla sağlanabilmektedir. Kadınlar maruz kaldıkları bu olumsuz yaşam olayını paylaşacak insanların varlığını bildikte kendini toparlamaya cesaretlenecek ve yaşama dair beklentileri ile birlikte doyumları da artacaktır. Bu nedenle kadınları yaşadıkları şiddeti anlatmaya yönelik cesaretlendirmek, dinlemek ve motive etmek son derece önemlidir. Şiddete uğrayan çoğu kadın çevresindeki kişilerin hiçbir şekilde yardım edemeyeceğini düşündüğü, suçluluk ya da utanç duygusu yaşadığı ve aile evinde de şiddet göreceğini bildiği için şiddet yaşamını anlatmak istememektedir (Hui, Constantino, 2021). Bu nedenle şiddete uğrayan kadınların belirlenmesi, sosyal desteklerinin güçlenmesi konusunda desteklenmesi ve yaşam memnuniyetlerinin artırılması kadınların topluma kazandırılması noktasında özellikle sağlıklı/hasta bireyle en çok zaman geçiren hemşireler için büyük önem taşımaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde giderek artış gösteren şiddete maruziyet pek çok ruhsal sorunu da beraberinde getirmektedir. Özellikle kadınların uğramış olduğu şiddet kadınların çaresizlik yaşamalarına sebep olmakta, yardım arayışlarını kısıtlamakta ve yaşam kalitelerini büyük ölçüde azaltmaktadır. Ruhsal ve fiziksel yönden tehdit altında olan bu kadınların desteklenmesi kadınların hayata tutunabilmelerini ve özellikle ruhsal yönden sağlıklı nesiller yetiştirebilmelerini sağlamaktadır. Bu doğrultuda;

- Şiddete maruz kalan kadınların belirlenebilmesi için özellikle sağlık çalışanları kadınları yardım arayabilmeleri konusunda cesaretlendirmeli,
- Kadınların sosyal destek kaynaklarını arttırabilmeleri noktasında yaşamış oldukları şiddet durumlarını birileriyle paylaşmaları ile ilgili eğitimler verilmeli,
- Kadınların yaşam doyumlarını arttırabilmek için şiddet durumundan kurtulabilmelerinde yardım arayışında bulunmaları ile ilgili olarak bilinçlendirilmeli,
- Sosyal destek kaynaklarını belirlemelerini ve yaşam memnuniyetlerini arttırmalarını sağlamak için gerekli olduğu durumlarda profesyonel destek sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aydöner, N. H. (2018). Kadınlarda şiddete maruz kalma durumu ile sosyal destek algısı, depresyon ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkiler: karşılaştırmalı bir çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Barut, S., Güney, E., Uçar, T. (2022). Evaluation of the ways of coping with stress and the personality traits in women exposed to violence: A comparative study. *Perspective Psychiatric Care*, 58: 1744–1753.
- Black M, Basile K, Breiding M, Smith S, Walters M, Merrick M, et al. (2011). National Intimate Partner and Sexual Violence Survey: 2010 Summary Report 2011.
- Campbell, J., Jones, A.S., Dienemann, J., Kub, J., Schollenberger, J., O'Campo, P., Wynne, C. (2002). Intimate partner violence and physical health consequences. *Arch Intern Med*. 162(10):1157–63.
- Durak, M., Senol-Durak, E., Gencoz, T. (2010). Psychometric properties of the satisfaction with life scale among Turkish university students, correctional officers, and elderly adults. *Social Indicators Research*, 99(3), 413–429.
- Eker, D., Arkar, H., Yaldız, H. (2001). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*; 12(1):17-25.

- Emirza, E.G. (2018). Kadın konukevlerinde kalan şiddet mağduru kadınların çocukluk çağı travmaları, spiritüellik ve çatışma yöntemleri açısından psikolojik belirtilerin değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Emezue, C., Bloom, T.L. (2021). PROTOCOL: technology-based and digital interventions for intimate partner violence: a meta-analysis and systematic review. *Campbell Syst Rev.* 17(1):17.
- Feder, A., Fred-Torres, S., Southwick, S.M., Charney, D.S. (2019). The Biology of Human Resilience: Opportunities for Enhancing Resilience Across the Life Span. *Biol Psychiatry Elsevier USA.* 86:443–53.
- Ford-Gilboe, M., Varcoe, C., Scott-Storey, K., Wuest, J., Case, J., Currie, L.M., et al. (2017). A tailored online safety and health intervention for women experiencing intimate partner violence: the iCAN plan 4 safety randomized controlled trial protocol. *BMC Public Health.* 17(1):273
- Hirai, M., Charak R., Seligman, D.L., Hovey, J.D., Ruiz, J.M., Smith, T.W. (2020). An association between perceived social support and posttraumatic stress symptom severity among women with lifetime sexual victimization: the serial mediating role of resilience and coping. *Violence Against Women.* 26 (15-16):1966–1986.
- Hui, V., Constantino, R.E. (2021). The association between life satisfaction, emotional support, and perceived health among women who experienced intimate partner violence (IPV) – 2007 behavioral risk factor surveillance system. *BMC Public Health.* 21:641.
- Humphreys, J., Lee, K., Neylan, T., Marmar, C. (2001). Psychological and Physical Distress of Sheltered Battered Women. *Health Care for Women International*, 22: 401-414.
- Kocot, T., Goodman, L. (2003). The Roles of Coping and Social Support in Battered Women’s Mental Health. *Violence Against Women*, 9 (3), 323-346.
- Linley, P.A., Joseph, S. (2004). Positive change following trauma and adversity: a review. *J Trauma Stress.* 17(1):11–21. h
- Pigeon, W.R., Cerulli, C., Richards, H., He, H., Perlis, M., Caine, E.(2011). Sleep disturbances and their association with mental health among women exposed to intimate partner violence. *J Women's Health.* 20(12):1923–9.
- Polatçı, S. (2015). Örgütsel ve sosyal destek algılarının yaşam tatmini üzerindeki etkisi: İş ve evlilik tatmininin aracılık rolü. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 25-44.
- Saakvitne, K.W., Tennen, H., Affleck, G. (1998). Exploring thriving in the context of clinical trauma theory: constructivist self development theory. *J Soc Issues.* 54(2):279–99
- Santos, C. A. D., Moura, M. A. V., Souza, I. E. D. O., Queiroz, A. B. A., Souza, M. H. D. N., Penna, L. H. G., ... & Gonçalves, D. D. S. (2022). Social support networks for women in situation of intimate partner violence. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 75.
- Thoits, P. A. (2021). “We know what they’re going through”: social support from similar versus significant others. *The Sociological Quarterly*, 62(4), 643-664.
- Toprak, F. (2018). Zihinsel engelli ve üstün yetenekli çocuğa sahip ailelerin yaşam doyumları, yaşam kaliteleri ve sosyal destek algılarının karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- World Health Organization. (2013). Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence. World Health Organization.
- World Health Organization. (2018). Prevalence estimates of violence against women: Global, regional and national prevalence estimates for intimate partner sexual violence against women and global and regional prevalence estimates for sexual violence against women by non-partners[Internet]. 2021 [cited 2021 Dec 8]. Available from: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/341337/9789240022256-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.